

โดย พนารัช ปรีดาภรณ์

การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในวันสุดท้ายของปี 2558 ย่อมหมายถึงการรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของประเทศสมาชิกอาเซียน แต่ในแง่มุมของการเมืองและความมั่นคง ประเทศอาเซียนจะมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้อย่างไรหากยังมีความขัดแย้งทางการเมืองและความมั่นคงที่ยังคุกรุ่นอยู่ รวมถึงการขยายความร่วมมือไปยังประเทศอื่นนอกกลุ่มที่สำคัญคืออาเซียน-จีน และอาเซียน+3 แต่ก็ยังมี ความขัดแย้งทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศอาเซียนกับประเทศพันธมิตรนอกกลุ่มอยู่เช่นกัน ปัญหาความขัดแย้งกันนี้ทำให้เกิดความกังวลใจต่อความร่วมมือกันของประเทศในภาคี ประเด็นร้อนประเด็นหนึ่งที่สำคัญมากและมีปมขัดแย้งมานานกว่า 20 ปี จวบจนทุกวันนี้คือเรื่องการอ้างสิทธิเป็นเจ้าของเหนือดินแดนในบริเวณทะเลจีนใต้ คำถามคือทำไมอาณาบริเวณดังกล่าวจึงเป็นชนวนความวิวาทกันของประเทศในภูมิภาคด้วยกันและกับประเทศพันธมิตรโดยเฉพาะจีน

ก่อนอื่นขอให้ข้อมูลเพื่อรู้จักกับทะเลจีนใต้แบบพอสังเขป ทะเลจีนใต้ (South China Sea) นั้นเป็นทะเลเปิดที่เป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรแปซิฟิก ครอบคลุมอาณาบริเวณตั้งแต่ประเทศสิงคโปร์ไปจนถึงช่องแคบไต้หวัน รวมทั้งอ่าวตังเกี๋ยและอ่าวไทย มีเนื้อที่ประมาณ 3,500,000 ตารางกิโลเมตร บริเวณทะเลจีนใต้เป็นเส้นทางจราจรทางทะเลที่คับคั่งมาก มีเรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ใช้เส้นทางทะเลจีนใต้ จัดเป็นเส้นทางขนส่งทางเรือที่สำคัญ นอกจากนั้น เป็นที่เชื่อว่าใต้พื้นทะเลมีน้ำมันและแก๊สธรรมชาติสำรองขนาดใหญ่ ประเด็นที่เป็นมูลเหตุเบื้องต้นของปัญหาคือเรื่องอาณาเขตของทะเลจีนใต้ ซึ่งอยู่ทางใต้ของจีนแผ่นดินใหญ่และเกาะไต้หวัน อยู่ทางตะวันตกของฟิลิปปินส์ อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของรัฐซาบฮะห์และรัฐซาราวักของมาเลเซีย และบรูไน อยู่ทางเหนือของอินโดนีเซีย อยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของคาบสมุทรมลายูและสิงคโปร์ และอยู่ทางตะวันออกของเวียดนาม

บริเวณพื้นที่ทั้งหมดมีเกาะเล็ก ๆ อยู่ประมาณ 200 เกาะ ในแนวหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) และหมู่เกาะพาราเซล (Paracel Islands) หมู่เกาะสแปรตลีย์มีพื้นที่ไม่ถึง 3 ตารางไมล์ แต่มีความสำคัญยิ่งทางด้านยุทธศาสตร์และการเมือง เนื่องจากการอ้างสิทธิเป็นเจ้าของเหนือดินแดนดังกล่าวจะนำไปสู่การอ้างสิทธิเพิ่มเติมในน่านน้ำใกล้เคียง รวมถึงทรัพยากรน้ำมันและแก๊สธรรมชาติมหาศาลใต้ท้องทะเล อีกทั้งโดยส่วนใหญ่การขนส่งน้ำมัน สินค้าต่าง ๆ มายังภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต้องผ่านทางช่องแคบมะละกาต่อไปยังพื้นที่ส่วนอื่นของทะเลจีนใต้ ก่อนจะขนส่งต่อไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้

ด้วยเหตุนี้ทะเลจีนใต้จึงมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อภูมิภาคเป็นอย่างยิ่ง การอ้างสิทธิในเขตทะเลจีนใต้ของหลายประเทศสร้างความขัดแย้งโดยตัวเอง ที่เห็นปมปัญหาชัดเจนคือในสวนของการอ้างสิทธิเหนือสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซล

ซึ่งความขัดแย้งนี้ยังเชื่อมโยงถึงการอ้างสิทธิเหนือทรัพยากรธรรมชาติน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการอ้างสิทธิของพื้นที่เหนือบริเวณทะเลจีนใต้ที่มีอยู่หลายครั้ง ได้แก่

1. การเผยแพร่แผนที่ทางการของจีนที่แสดงเขตพื้นที่ที่ยังคลุมเครือโดยครอบคลุมบริเวณหมู่เกาะนาทუნาไว้ด้วย ทั้งที่บริเวณดังกล่าวอันเป็นแหล่งก๊าซธรรมชาติขนาดใหญ่ของอินโดนีเซีย ทำให้อินโดนีเซียตอบโต้โดยจัดซ้อมรบทางทหารในบริเวณหมู่เกาะนาทუნาในปี 1996 (พ.ศ.2539)
2. การที่จีนและเวียดนามต่างอ้างสิทธิเหนือแหล่งน้ำมันในพื้นที่นอกชายฝั่งเวียดนาม ทำให้บริษัทขุดเจาะน้ำมันของทั้งสองฝ่ายไม่สามารถเข้าเจาะสำรวจบริเวณดังกล่าวได้ตามกำหนด นอกจากนี้แหล่งน้ำมัน Dai Hung (หมีใหญ่) ของเวียดนามก็อยู่ในเขตน่านน้ำที่จีนอ้างสิทธิด้วย
3. การที่ฟิลิปปินส์ทำการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติและคอนเดนเสทในแหล่งมาลาปายาและคามากอกที่อยู่ในน่านน้ำที่จีนกำลังอ้างสิทธิ โดยจีนไม่เคยทักท้วงมาก่อน
4. แหล่งก๊าซธรรมชาติหลายแห่งของมาเลเซียบริเวณนอกชายฝั่งของเกาะซาราวักอยู่ในน่านน้ำที่จีนอ้างสิทธิ แต่จีนไม่เคยทักท้วงการพัฒนาแหล่งก๊าซเหล่านี้มาก่อน
5. พื้นที่บริเวณอ่าวไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของทะเลจีนใต้ เป็นแหล่งก๊าซธรรมชาติอุดมสมบูรณ์แต่ยังไม่มีกำหนดเส้นแบ่งเขตแดนในทะเลจีนใต้ที่ชัดเจน แม้วาบริษัทหลายแห่งได้ลงนามในข้อตกลงเพื่อการขุดสำรวจไปแล้ว แต่ยังไม่สามารถเริ่มดำเนินการได้ในบริเวณที่ยังมีข้อพิพาทกันระหว่างกัมพูชากับไทย สำหรับพื้นที่ทับซ้อนระหว่างไทยกับเวียดนามสามารถเจรจาตกลงกันได้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 1997 อีกทั้งได้มีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือในการสำรวจและพัฒนาในพื้นที่พัฒนารวมไทย-มาเลเซีย ในขณะที่ข้อตกลงความร่วมมือในเรื่องนี้ระหว่างมาเลเซีย-เวียดนามมีผลตั้งแต่ 4 มิถุนายน 1993

สำหรับคำตอบต่อประเด็นคำถามที่ว่าทำไมประเทศต่าง ๆ จึงมีการอ้างสิทธิที่ทับซ้อนกันได้ สามารถอธิบายได้ว่า โดยหลักการแล้วการอ้างสิทธิ ในลักษณะเช่นนี้วางอยู่บนพื้นฐานของหลักการสากล ที่อนุญาตให้แต่ละประเทศสามารถอ้างสิทธิเหนืออาณาเขตนอกชายฝั่งบริเวณไหล่ทวีปของประเทศนั้น ๆ ได้ อีกทั้งในอนุสัญญาสหประชาชาติปี 2525 ว่าด้วยกฎหมายทางทะเลของสหประชาชาติ (United Nations Convention on the Law of the Sea) ก็ได้กำหนดแนวทางต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานภาพของหมู่เกาะต่าง ๆ เขตไหล่ทวีป เขตทะเลเปิด และขอบเขตน่านน้ำ และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกรณีของทะเลจีนใต้ไว้ด้วยเช่นกัน (ดูรายละเอียดกฎหมายทางทะเลของสหประชาชาติ หัวข้ออนุสัญญาสหประชาชาติปี 2525 มาตรา 3, 55-75, 76, 121 ทั้งนี้ การกำหนดเขตเศรษฐกิจเฉพาะตามบทบัญญัติดังกล่าวก่อให้เกิดความเป็นไปได้ที่จะมีการอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ที่คาบเกี่ยวกันในบริเวณที่เป็นกึ่งทะเลเปิดเช่นทะเลจีนใต้ เพราะประเทศใดก็ตามที่สามารถให้ประชากรของตนตั้งถิ่นฐานบนเกาะต่าง ๆ ในภูมิภาคแถบนี้ได้จะสามารถอ้างสิทธิเพื่อขยายเขตน่านน้ำของตนออกมาได้)

ขณะเดียวกัน

อนุสัญญาตามกฎหมายทางทะเลยังกำหนดให้ประเทศที่มีการอ้างสิทธิในพื้นที่ทับซ้อนกันแก้ปัญหาดังกล่าวโดยเจรจาตกลงร่วมกันบนพื้นฐานความจริงใจ ไซหลักการ "พื้นที่พัฒนารวม (Joint Development Area) ดังเช่นกรณีอ่าวไทยที่ถือเป็นตัวอย่างของการแก้ปัญหาการอ้างสิทธิในทะเลจีนใต้ที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ส่วนอาเซียน สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ
กรมประชาสัมพันธ์